

Baltijas jūras baseina valstu identitātes stiprināšana **JAUNIEŠU SADARBĪBAS IZVEIDE**

GALA ZIŅOJUMS

**BALTIC SEA
YOUTH**

STRENGTHENING THE IDENTITY
IN THE BALTIC SEA REGION

Ziņojums tika sagatavots projekta
„Strengthening the identity of the Baltic Sea Region borderlands.
Building cooperation for the youth”
finansētā Baltijas jūras valstu padomes ietvaros.

Ziņojumu sagatavoja un izstrādāja:
Igaunija – Vladimir Sazonov (Tartu Universitāte)
Lietuva – Jaroslav Dvorak (Klaipēdas Universitāte)
Latvija – Lilita Seimuškāne (Latvijas Universitāte Rīgā)
Polija – Marcin Chełmniak, Wojciech Kotowicz,
Wojciech T. Modzelewski, Waldemar Tomaszewski, Krzysztof Żęgota,
Arkadiusz Żukowski (Varmijas-Mazūrijas Universitāte Olsztynā)

Vāks un dizains: Leon Krakowiak

Grupa Wydawnicza FNCE

ISBN 978-83-68074-43-7
Poznań 2024

Projekta mērķis ir veicināt starptautisko jauniešu sadarbību kā metodi reģionālās identitātes atbalstīšanai un pieņemšanas veicināšanai un iecietību izglītības un akadēmiskajā vidē, veicinot demokrātiskas vērtības jauniešu vidū. Katra projekta nākotne ir atkarīga no jaunatnes, tādēļ svarīgs projekta mērķis ir aktivizēt jauniešus un attīstīt viņu vēlmi aktīvi iesaistīties politiskajos un sociālajos procesos. Baltijas jūras reģionam ir nozīmīga loma mūsdienu Eiropā, jo tā ir joma, kurā pašlaik notiek pamatotas sociālās, ekonomiskās, kultūras, politiskās un drošības pārmaiņas saistībā ar Eiropas integrācijas procesiem. Baltijas jūras reģionā izstrādātās sadarbības formas var kļūt par paraugu risinājumiem, kurus var piemērot arī citos reģionos.

Vispirms mums jādefinē identitāte. Ir daudz definīciju, un, piemēram, saskaņā ar *Britannica Dictionary* identitāte tiek raksturota kā “īpašības, uzskati utt., kas konkrēto personu vai grupu padara atšķirīgu no citām”¹. Pašreizējos nemiera laikos, kad Krievija 2022. gadā uzbruka Ukrainai un sāka pilna mēroga karu, pirms kura 2014. gadā Krievija uzbruka Ukrainai, anektējot Krimu, drošības jomā identitāte ir ļoti svarīga. Šo notikumu fonā Krievija izmanto informācijas ietekmi pret visiem rietumiem – īpaši Baltijas reģionā – cenšas radīt konfliktu starp dažādām identitātēm, īpaši propagandas vēstījumos, attīstot rusofobijas tēmu.

Tāpēc identitāte ir ļoti svarīga arī no drošības un noturības pret kaitējošu dezinformāciju aspekta, jo īpaši jauniešiem, kuri ir īpaši uzņēmīgi pret ārējo ietekmi pasaules uzskatu veidošanās procesā. Ir ļoti svarīgi atrast pareizos mehānismus, pasākumus un līdzekļus, lai pasargātu viņus no naidīgās Krievijas propagandas ietekmes.

¹ The Britannica Dictionary. *Identity*. <https://www.britannica.com/dictionary/identity> [accessed 29 Oct 2023].

Baltijas identitātes apsekojuma analīze pierobežā

Aptauja tika veikta saskaņā ar zinātnisko pētījumu organizācijas ētikas principiem. Tika ievēroti principi, kas ietverti starptautiskajos dokumentos “Helsinku deklarācijā”, “Eiropas Savienības Pamattiesību hartā”, “Eiropas Padomes Cilvēktiesību un biomedicīnas konvencijā” un attiecīgajos Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un Polijas dokumentos šajā sakarā.

Polijas gadījuma analīze

No 2023. gada 5. maija līdz 30. jūnijam tika veikta jaunatnes aptauja “Baltijas jūras baseina valstu identitātes stiprināšana. Jauniešu sadarbības izveide”.

PĒTĪJUMA DALĪBNIEKI: 141 respondents (studenti un skolēni).

PĒTĪJUMA DALĪBNIEKI DZIMUMA GRIEZUMĀ: aptaujā piedalījās 84 vīrieši (60%) un 57 sievietes (40%).

RESPONDENTU VECUMS: no 17 līdz 30 gadu vecumam.

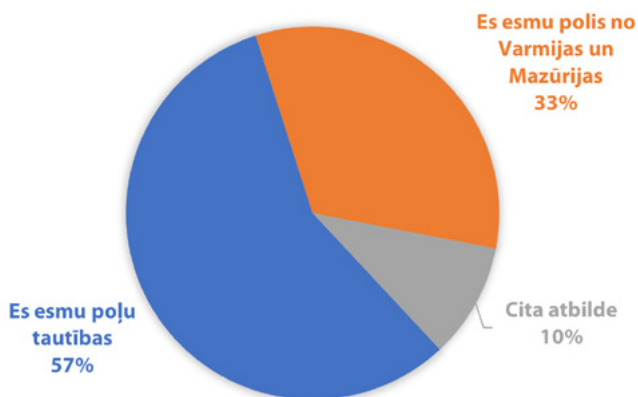
ANKETAS IZPLATĪŠANAS VEIDS: anketa tika publicēta elektroniskā platformā *Google forms*. Saite uz aptaujas anketu: https://docs.google.com/forms/d/162BpU2xWgE9n4O88d5SR3AXsOH5Rk-MeOyTtjm_tUwgs/edit?pli=1

RESPONDENTU DZĪVESVIETA: Lielākā daļa respondentu (37,6%) norādīja, ka dzīvo ciemā, 22,7% respondentu – pilsētā ar 10 līdz 50 tūkstošiem iedzīvotāju, 19,1% respondentu – pilsētā ar 100 līdz 200 tūkstošiem iedzīvotāju, 7,8% respondentu – pilsētā ar līdz 10 tūkstošiem iedzīvotāju, 6,4% respondentu – pilsētās ar 50 līdz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, un 6,4% respondentu – pilsētās ar vairāk nekā 200 tūkstošiem iedzīvotāju.

Atbildes (rezultāti)

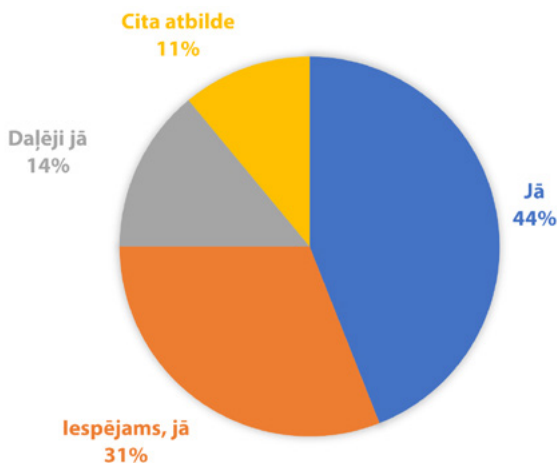
1. Kā jūs raksturotu savu nacionālo/etnisko identitāti?

57% respondentu sevi identificēja kā poļi, sīkāk neprecizējot. 10,3% identificējās kā poļi no Varmijas-Mazūrijas reģiona.

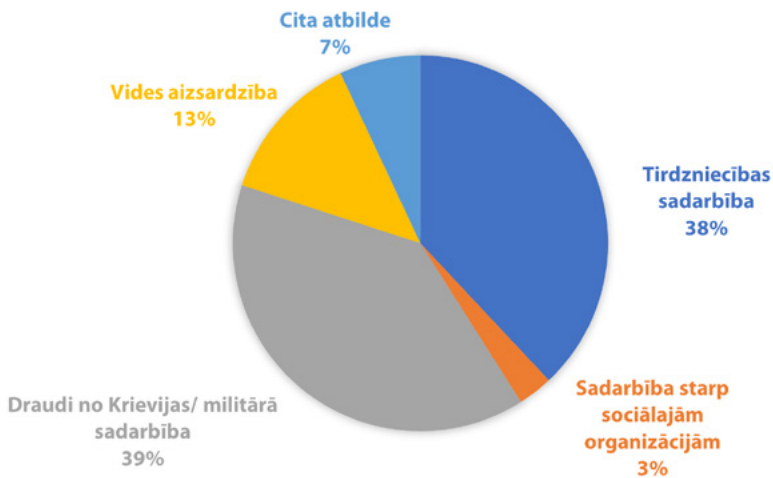
2. Vai jūtaties piederīgs savai dzīvesvietai?

Lielākā daļa respondentu norādīja uz saistību ar savu dzīvesvietu – 44% atbildēja – “jā”, 31% – “drīzāk jā” un 14% – “daļēji jā”.

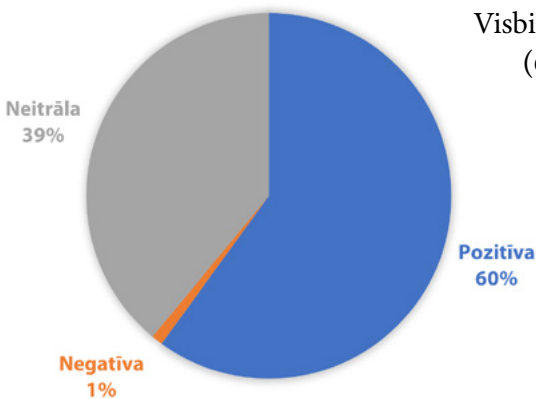

3. Kura Baltijas jūras baseina valstu sadarbības joma, jūsuprāt, ir vissvarīgākā?

Kā svarīgākās Baltijas jūras baseina valstu sadarbības jomas respondenti uzskata militāros draudus no Krievijas puses un tirdzniecības sadarbību starp Baltijas jūras baseina valstīm. Turklāt daļa aptaujāto uzsvēra dabas vides saglabāšanas nozīmi.

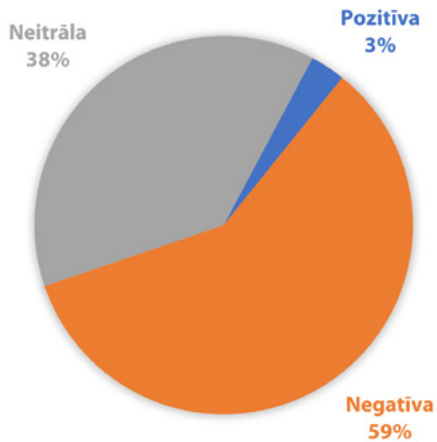
4. Kāda ir jūsu attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību)?

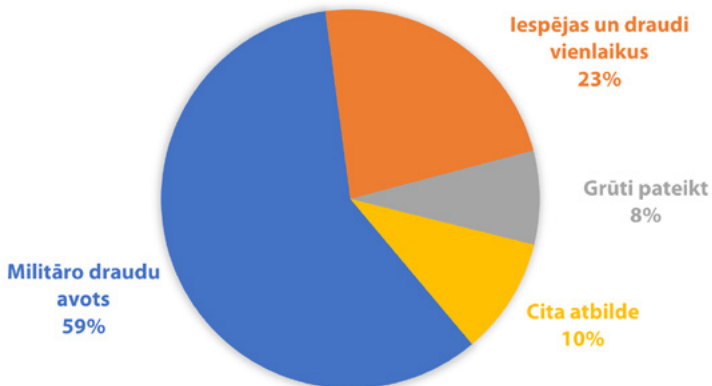
Visbiežāk atbildes bija: pozitīvas (60%) vai neitrālas (39%), un tikai 1% atbildēja, ka attieksme ir negatīva.

5. Kāda ir jūsu attieksme pret Krievijas sabiedrību?

Lielākā daļa (59%) atbildēja, ka viņu attieksme pret Krievijas sabiedrību ir negatīva, 38% atbildēja, ka tā ir neitrāla, un tikai 3% atbildēja, ka tā ir pozitīva.

6. Jūsaprāt, kaimiņattiecības ar Krieviju ir pirmām kārtām:

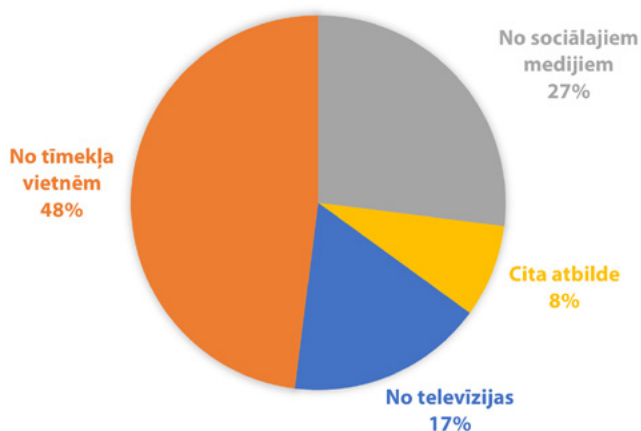

Starp visām atbildēm divas populārākās bija:

- Krievija ir militāro draudu avots – 59%;
- Kaimiņattiecības ar Krieviju vienlaikus sniedz gan iespējas, gan draudus –23%.

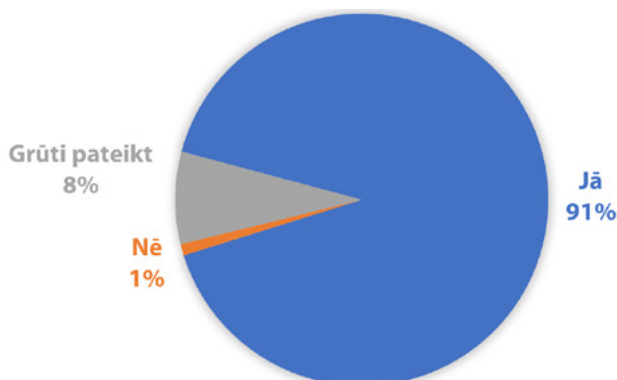
7. No kurienes galvenokārt iegūstat informāciju par pašreizējiem sociālajiem un politiskajiem notikumiem?

Vispopulārākais informācijas avots bija „tīmekļa vietnes” – 48%. Otrs populārākais variants bija „sociālie tīkli” – 27%. Tikai 17% respondentu norādīja, ka informāciju iegūst ar televīzijas starpniecību. Avīzes un radio kā galveno informācijas avotu norādīja neliels respondentu skaits (8%).

8. Vai pamanāt viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē?

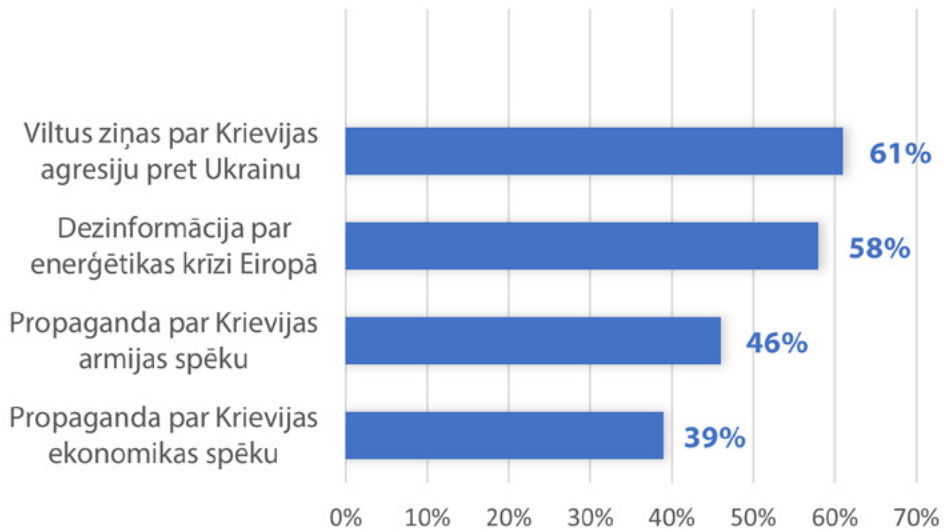
Lielākā daļa (91%) respondentu uz jautājumu atbildēja – “jā”, un tikai 8% atbildēja “grūti pateikt”, bet 1% – “nē”. Secināms, ka aptaujātie teju viennozīmīgi saskata viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē.

9. Ar kādiem Krievijas dezinformācijas un viltus ziņu piemēriem esat saskāries?

Atbildēs visbiežāk tika nosaukti šādi dezinformācijas un viltus ziņu piemēri:

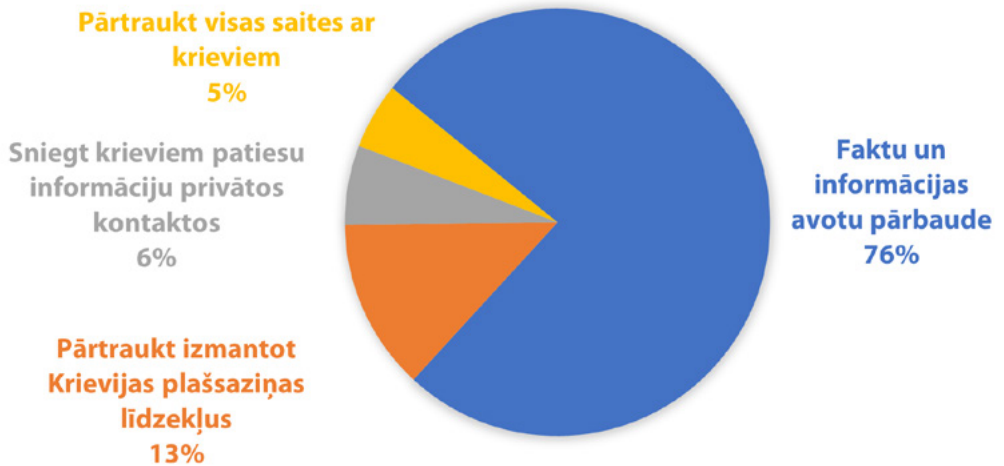
- Propaganda par Krievijas armijas spēku – saskārušies 61% respondentu;
- Viltus ziņas par Krievijas agresiju Ukrainā – saskārušies 58% respondentu;
- Propaganda par Krievijas ekonomikas spēku – saskārušies 46% respondentu;
- Dezinformācija par enerģijas krīzi Eiropā – saskārušies 39% respondentu.

10. Kāds, jūsuprāt, ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām?

Populārākās atbildes bija:

- Faktu un informācijas avotu pārbaude – tā norādīja 76% respondentu;
- Pārtraukt Krievijas mediju izmantošanu – tā norādīja 13% respondentu.

Lietuvas gadījuma analīze

2023. gadā no 23. aprīļa līdz 20. oktobrim tika veikta jauniešu aptauja “Baltijas jūras baseina valstu identitātes stiprināšana. Jauniešu sadarbības izveide”.

PĒTĪJUMA DALĪBNIEKI: 211 respondenti (studenti un skolēni)

PĒTĪJUMA DALĪBNIEKU SADALĪJUMS PĒC DZIMUMA: 52 vīrieši (24,7%) un 159 sievietes (75,3%).

PĒTĪJUMA DALĪBNIEKU: vidējais vecums ir 27,4 gadi.

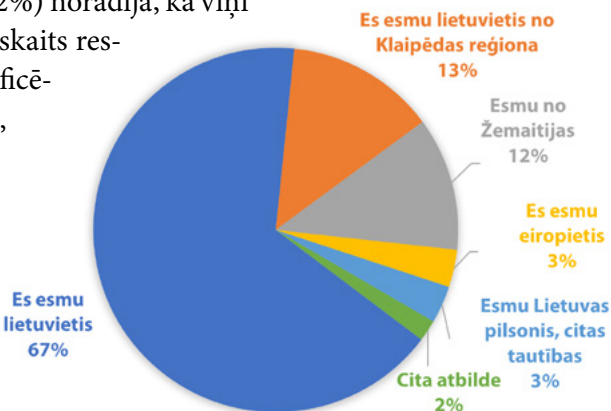
ANKETAS IZPLATĪŠANAS VEIDI: anketa tika publicēta elektroniskajā platformā <https://www.manoapklausu.lt/> un izplatīta, izmantojot iepriekš savāktos e-pastus no jauniešu organizācijām un Klaipēdas universitātes studentu grupām. Anketēšana tika veikta arī, izdalot to papīra formātā Klaipēdas universitātes studentiem un Klaipēdas skolu skolniekiem. Dati, kas tika ievākti papīra formātā, tika ievadīti iepriekš minētajā elektroniskajā platformā.

RESPONDENTU DZĪVESVIETA: Lielākā daļa aptaujāto (43,6%, N = 92) norādījuši, ka dzīvo pilsētā ar 100 līdz 200 tūkstošiem iedzīvotāju, 40 respondenti (19%) norādījuši, ka dzīvo pilsētā ar 10 līdz 50 tūkstošiem iedzīvotāju, bet 35 respondenti (16,6%) norādījuši, ka dzīvo ciematā. Pilsētā, kurā dzīvo vairāk nekā 200 tūkstoši iedzīvotāju, dzīvo 18 respondenti (8,5%). Pārējie respondenti dzīvo pilsētās ar 50 līdz 100 tūkstošiem iedzīvotāju (4,3%, N = 9) un pilsētās ar līdz 10 tūkstošiem iedzīvotāju (8%, N = 17).

Atbildes (rezultāti)

1. Kā jūs raksturotu savu nacionālo/etnisko identitāti?

Lielākā daļa (67% jeb 140) respondentu norādīja, ka viņi ir lietuvieši, 28 respondenti (13%) norādīja, ka viņi ir lietuvieši no Klaipēdas reģiona, un 25 respondenti (12%) norādīja, ka viņi ir no Žemaitijas. Neliels skaits respondentu primāri identificējās ar Eiropu – 7 norādīja, ka viņi ir eiropieši, un 7 respondenti atzīmēja, ka viņi ir Lietuvas pilsoņi, bet citu tautību pārstāvji. Tikai 4 respondenti izvēlējās atbildes variantu „cits” – norādot, ka viņi, piemēram, ir ebreji, aukštaitieši, kurši.

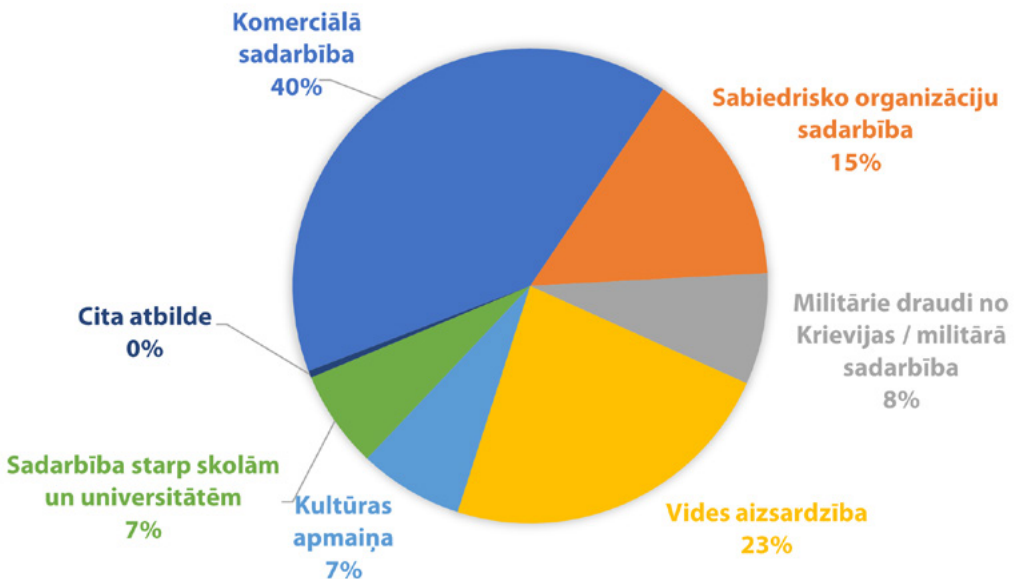
2. Vai jūtaties saistīts ar savu dzīvesvietu?

Lielākā daļa (63% jeb 133) respondentu atzīmēja, ka noteikti izjūt saikni ar dzīvesvietu un 17% jeb 33 respondenti norādīja, ka “drīzāk jā”. “Daļēji jā” un “daļēji nē” – saikni ar dzīvesvietu izjūt 16% jeb 34 respondenti. Nelielam skaitam aptaujāto (4% jeb 8 respondentiem) bija šaubas, viņi nezināja vai arī viņiem bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

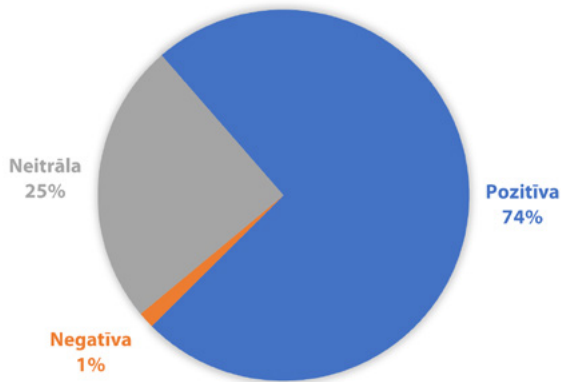
3. Kura Baltijas jūras baseina valstu sadarbības joma, jūsuprāt, ir vissvarīgākā?

Aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa pētījuma dalībnieku uzskata, ka Baltijas jūras baseina valstu nozīmīgākā sadarbības joma ir tirdzniecība (tā domā 85 respondenti – 40%). 49 respondenti uzskata, ka sadarbība ir svarīga vides aizsardzības jomā, un vēl 31 aptaujātais atzīmēja, ka sociālajām organizācijām ir svarīgi sadarboties. Tikai 16 respondenti atzīmēja, ka Baltijas jūras baseina valstīm ir jāsadarbjas Krievijas/militārās sadarbības draudu dēļ. Arī kultūras apmaiņa kā sadarbības joma saņēma maz atbilžu – to izvēlējās 15 respondenti. 14 respondenti uzskatīja, ka par vissvarīgāko Baltijas jūras baseina valstu sadarbības jomu jākļūst sadarbībai starp skolām un augstskolām.

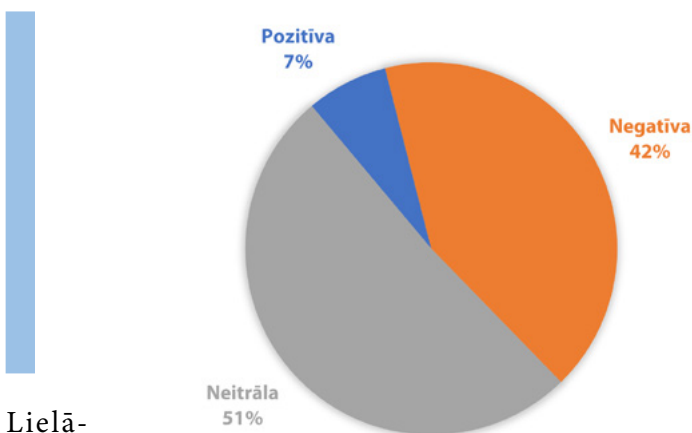
4. Kāda ir jūsu attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību)?

Pozitīvu attieksmi pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību) pauda 156 respondenti (74%). 52 respondentiem (25%) bija neitrāla attieksme, bet tikai 3 respondentiem – negatīva attieksme.

5. Kāda ir jūsu attieksme pret Krievijas sabiedrību?

108 respondenti (51%) norādīja, ka viņiem ir neitrāla attieksme, 88 respondenti (42%) norādīja, ka viņiem ir negatīva attieksme, un 15 respondenti (7%) – pozitīva attieksme.

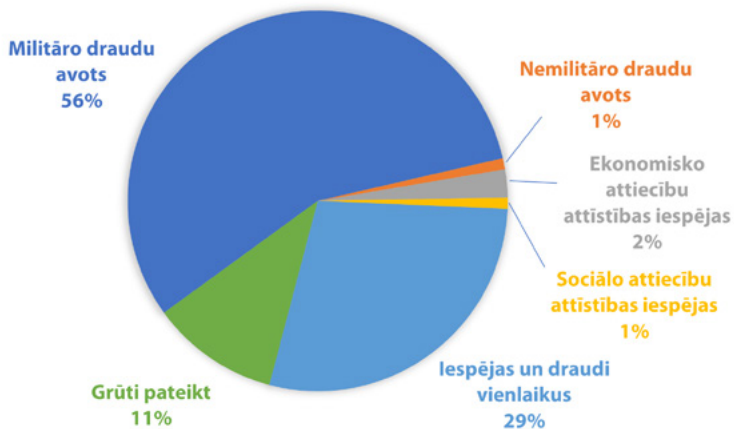
Lielā-
res-

**Jū-
suprāt,
kaimi-
ņattie-
cības ar
Krieviju
p i r -
m ā m
kārtām
ir:**

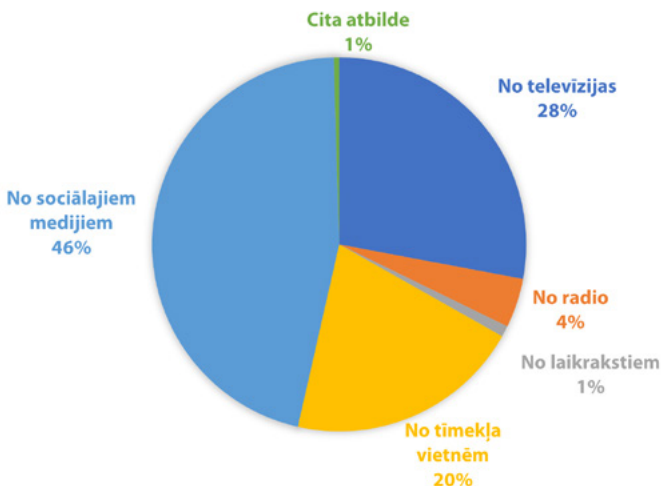
kā daļa
pon-

dentu (56% jeb 119 respondentu) norādīja, ka Krievija ir militāro draudu avots. Tomēr interesanti, ka gandrīz 30% (60 respondentu) saskatīja gan iespējas, gan draudus, dzīvojot kaimiņos Krievijai. Vēl 23 respondentiem bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

7. No kurienes jūs galvenokārt iegūstat informāciju par aktuālajiem sabiedriskajiem un politiskajiem notikumiem?

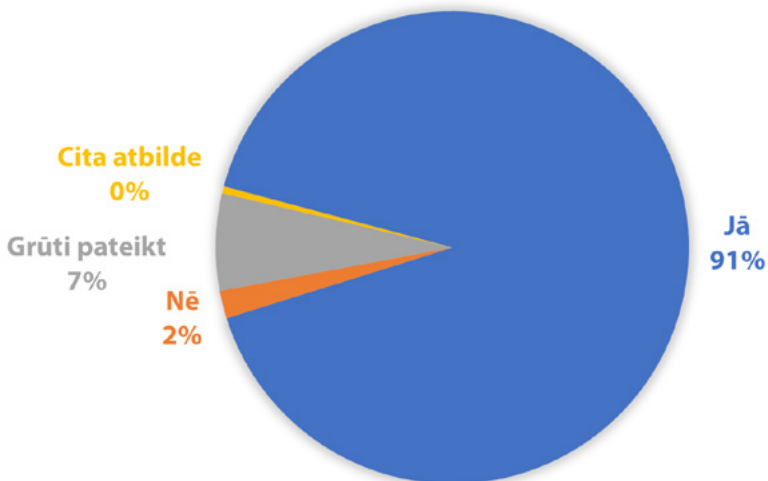
Kā rāda iegūtie rezultāti, galvenais informācijas avots respondentiem ir sociālie mediji – šo atbildi izvēlējās gandrīz puse – 97 respondentu. Vēl viens būtisks informācijas avots ir televīzija. Šo informācijas avotu kā

primāro informācijas iegūšanas veidu norādīja aptuveni ceturtda daļa – 59 respondenti. Trešajā vietā ir mājaslapas, uz tām norādīja 43 respondenti. Radio un ziņām priekšroku deva kopumā tikai 11 respondenti (5%). Iegūtie rezultāti atspoguļo līdzīgas tendences, kādas tika konstatētas 2020. – 2021. gada aptaujā par Klaipēdas jaunatnes politisko pratību. Aptauja tika veikta projekta “Klaipēda – Eiropas Jaunatnes galvaspilsēta 2021” īstenošanas laikā, un vairums jauniešu norādīja, ka informāciju par politiku iegūst no TV ziņām un šoviem, kam seko sociālie mediji, bet trešajā vietā ierindojās tiešsaistes portāli².

8. Vai pamanāt viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienų pasaulē?

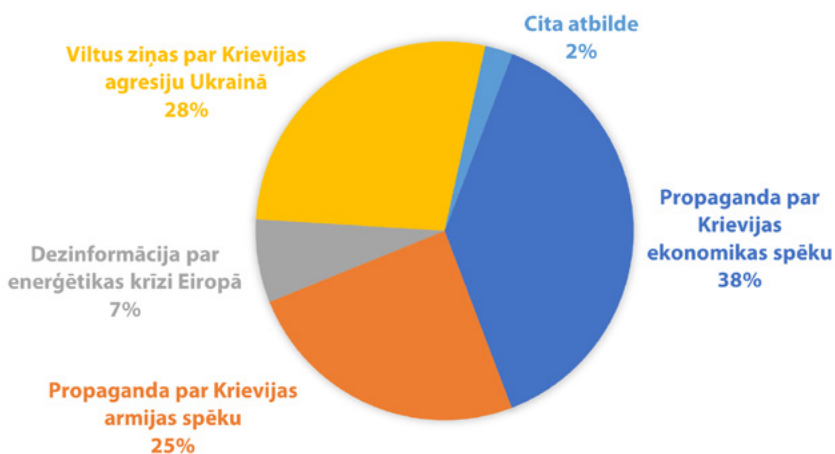
Pētījuma dalībniekiem tika jautāts, vai viņi šodienas pasaulē saskata viltus ziņu un dezinformācijas draudus. Kā liecina iegūtie rezultāti, 192 respondenti (91%) norādīja, ka “jā, pamana”, 14 respondenti (7%) norādīja, ka “grūti pateikt”, tikai 4 respondenti norādīja, ka nemana un tikai 1 respondents izvēlējās atbildi “cits”, bet neprecizēja savu viedokli.

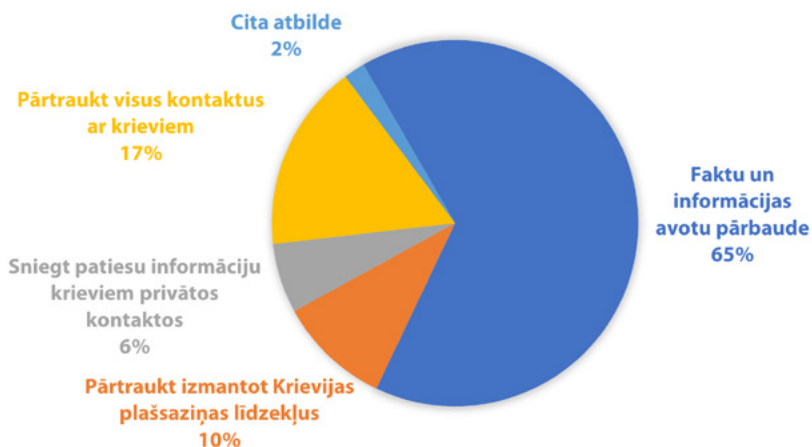
² *European Youth Capital*, <https://www.youthforum.org/topics/youthcapital>

9. Ar kādiem Krievijas dezinformācijas un viltus ziņu piemēriem esat saskāries?

Analizējot iegūtos datus, secināms, ka lielākā daļa (38% jeb 81) respondentu uzskata, ka Krievija nāk klajā ar propagandu par Krievijas ekonomikas spēku, vēl 58 respondenti (28%) izvēlējās atbildi, ka Krievija publicē nepatiesas ziņas par Krievijas agresiju pret Ukrainu. 52 respondenti atbildēja, ka Krievija publicē propagandu par Krievijas armijas varu.

10. Kāds ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām?

Vairāk nekā puse – 138 respondentu uzskata, ka faktu pārbaude un uzticami informācijas avoti ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām. 35 respondenti norādīja, ka labāk būtu pārtraukt visus kontaktus ar krieviem, 21 respondents norāda, ka ir jāpārtrauc izmantot Krievijas medijus. Vēl 13 respondenti norādīja, ka, izmantojot privātos saziņas kanālus, nepieciešama patiesas informācijas sniegšana krieviem. Tie, kuri izvēlējās citu variantu, savu ideju sīkāk nepaskaidroja.

Latvijas gadījuma analīze

2023. gadā laika periodā no maija beigām līdz jūnijam tika organizēta aptauja jauniešiem “Baltijas jūras baseina valstu identitātes stiprināšana. Jauniešu sadarbības izveide”. Aptaujā kopumā piedalījās 139 respondenti (studenti un skolēni).

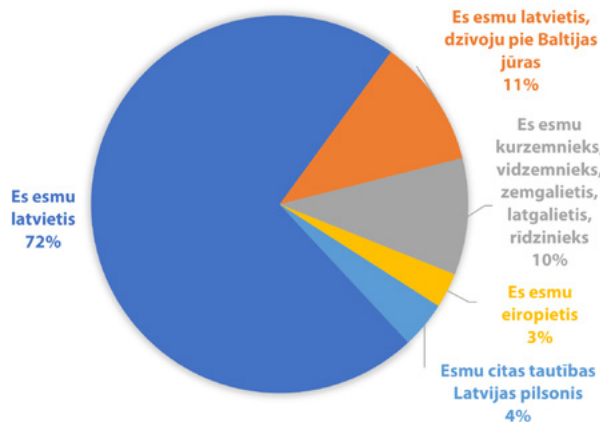
PĒTĪJUMA DALĪBNIEKU SADALĪJUMS PĒC DZIMUMA: 71% sievietes un 29% vīrieši.

APTAUJAS ANKETAS IZPLATĪŠANAS VEIDS: aptauja tika izveidota tiešsaistē un izplatīta skolās un augstskolās.

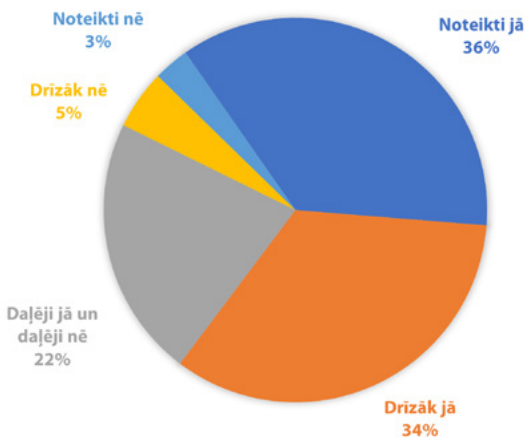
RESPONDENTU DZĪVSVIETA: lielākā daļa aptaujāto (46%) norādījuši, ka dzīvo pilsētā ar vairāk nekā 200 tūkstošiem iedzīvotāju, 22% aptaujāto – pilsētā ar 10 līdz 50 tūkstošiem iedzīvotāju un 16% aptaujāto dzīvo novadā. Pilsētā ar līdz 10 000 iedzīvotāju dzīvo 9% aptaujāto, 6% aptaujāto dzīvo pilsētās ar 50 līdz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, bet 1% norādījuši, ka dzīvo pilsētā ar 100 līdz 200 tūkstošiem iedzīvotāju.

1. Kā jūs aprakstītu savu nacionālo/etnisko identitāti?

Aptaujas dati atklāj diezgan viendabīgu Latvijas jauniešu nacionālo un etnisko identitāšu ainavu: 72 % jauniešu identificējas kā latvieši, 12 % – kā Baltijas jūras tuvumā dzīvojoši latvieši, 10 % – kā reģionālās identitātes, piemēram, „kurzemnieks”, „vidzemnieks”, „zemgalietis”, „latgalietis” un „rīdzinieks”, tikai 3 % – kā eiropieši un 4 % – kā citas tautības Latvijas pilsoņi. Tas liecina, ka Latvijas jauniešu identitātes ir vairāk viendabīgas nekā daudzveidīgas, dominē patriotisms, ko veido gan vēsturiskais mantojums, gan mūsdienu faktori.

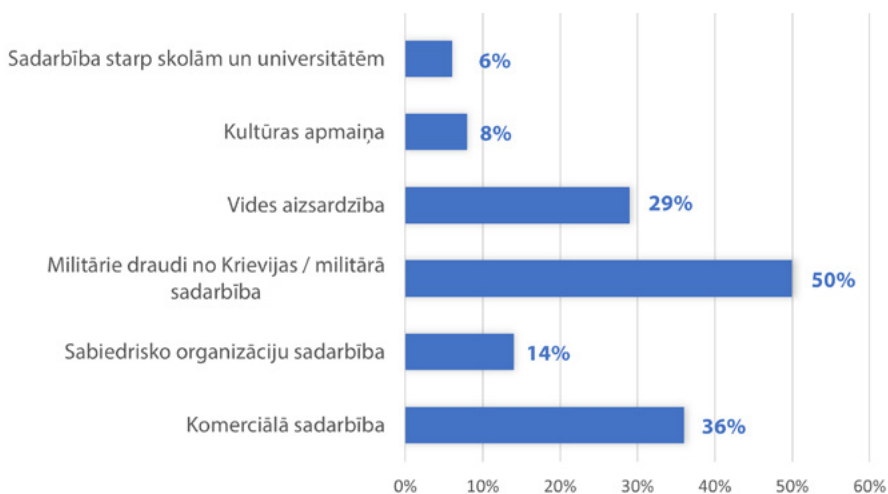
2. Vai jūtaties saistīts ar savu dzīvesvietu?

Lielā daļā respondentu pauda nostāju par stingru saikni ar savu dzīvesvietu, 70% norādīja, ka viņi “noteikti un “drīzāk noteikti” jūtas ar to saistīti. Savukārt mazākums (9%) ap-
taujāto pauda, ka viņi “drīzāk” un noteikti ne-
jūtas saistīti ar savu dzī-
vesvietu.

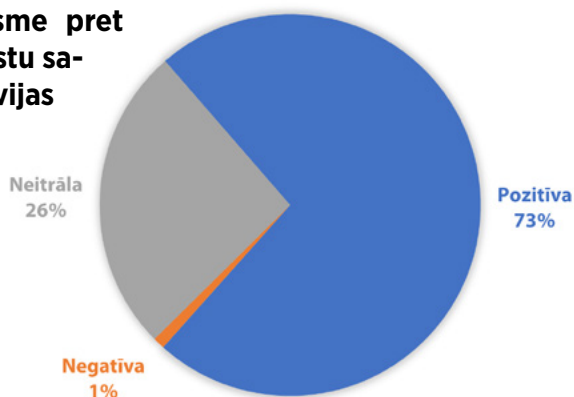
3. Kura Baltijas jūras baseina valstu sadarbības joma, jūsuprāt, ir vissvarīgākā?

Ņemot vērā notiekošo Krievijas un Ukrainas karu, pētījuma dalībnieki tika aicināti izteikt savu viedokli par draudiem un valstu sadarbības nozīmi Baltijas jūras reģionā. Ievērojama daļa (50%) respondentu uzsvēra “draudus no Krievijas/militāro sadarbību” kā viskritiskāko sadarbības jomu, kas atspoguļo acīmredzamas bažas par drošību un aizsardzību reģionā. Papildus tam respondenti atzina citu sadarbības formu nozīmīgumu: 29% norādīja uz “vides aizsardzību”, 36% – “tirdzniecības sadarbību”, 14% – “sadarbību starp sabiedriskajām organizācijām”, 8% – “kultūras apmaiņu” un 6% – “sadarbību starp skolām un augstskolām”.

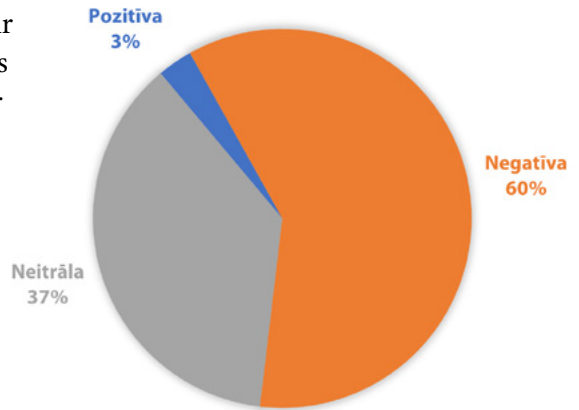
4. Kāda ir jūsu attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību)?

Lielākajai daļai aptaujāto (73%) ir pozitīva attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (neskaitot Krievijas sabiedrību).

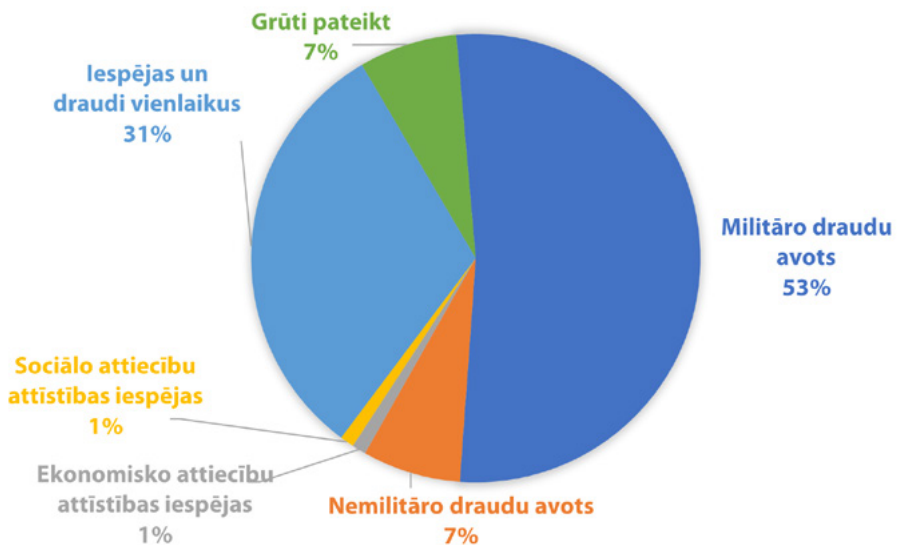
5. Kāda ir jūsu attieksme pret Krievijas sabiedrību?

Vairākumam (59,7%), aptaujāto ir negatīva attieksme pret Krievijas sabiedrību, pozitīvs viedoklis ir tikai pavisam procentuāli nelielai respondentu daļai (2,9%).

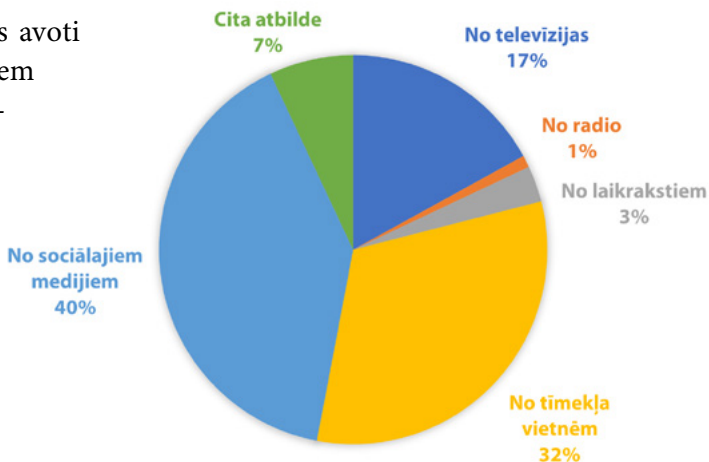
6. Jūsprāt, kaimiņattiecības ar Krieviju pirmām kārtām ir:

Ievērojams procents aptaujāto norādīja, ka kaimiņattiecības ar Krieviju uztver kā militāru draudu avotu.

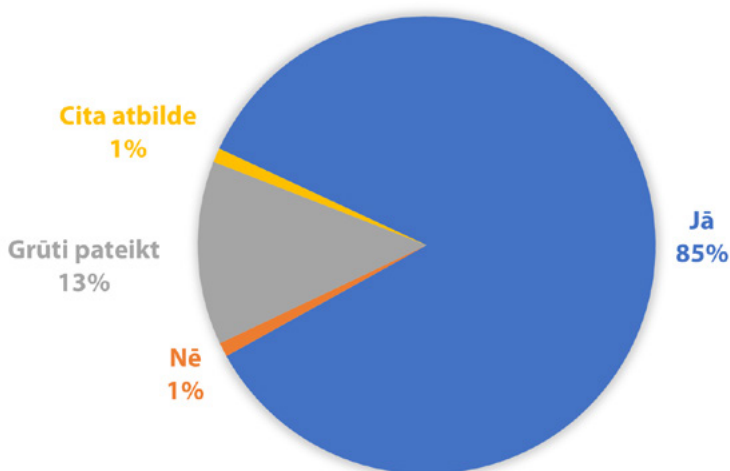
7. No kurienes jūs galvenokārt iegūstat informāciju par aktuālajiem sabiedriskajiem un politiskajiem notikumiem?

Izplatītākie informācijas avoti par aktuālajiem sociālajiem un politiskajiem notikumiem ir sociālie mediji (40%) un mājaslapas (32%). Tiek izmantoti arī tradicionālie mediju avoti, piemēram, televīzija (23%) un laikraksti (4%), bet mazākā mērā.

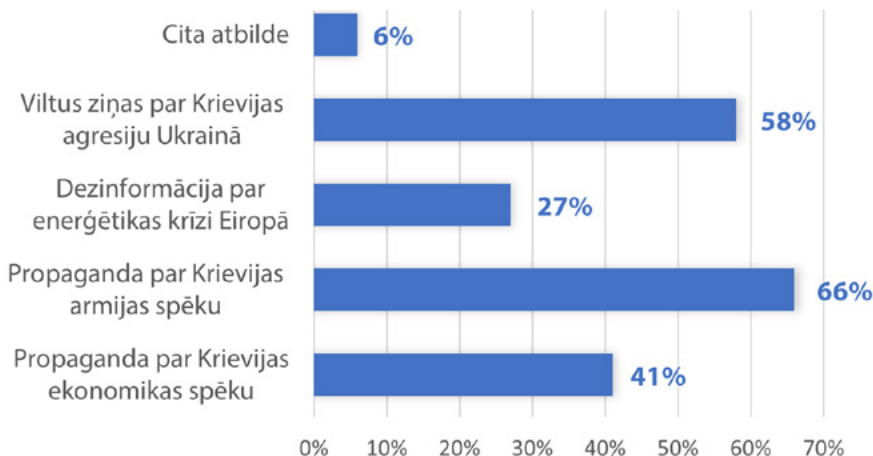
8. Vai jūs saskatāt viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē?

Lielākā daļa (85%) respondentu saskata melīgu ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē.

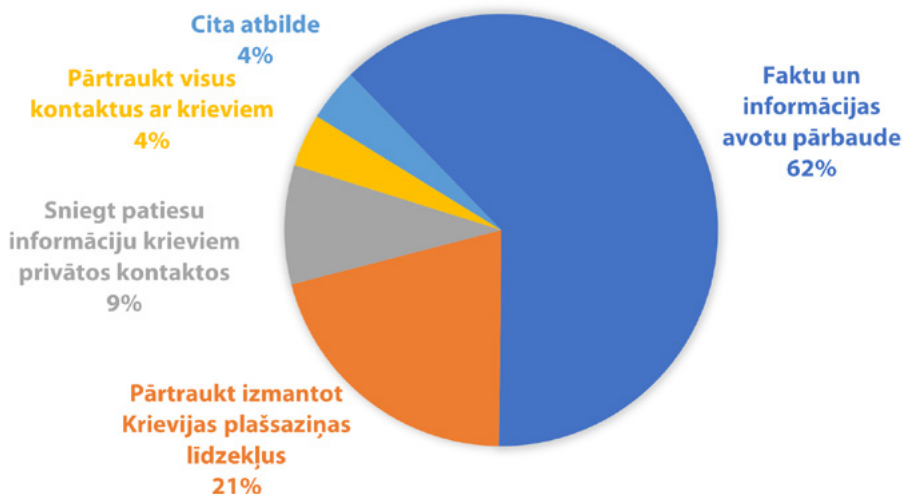

9. Kādus piemērus par Krievijas dezinformāciju un viltus ziņām esat sastapuši?

Respondenti minēja, ka ir saskārušies ar Krievijas dezinformāciju un viltus ziņām saistībā ar vairākiem tematiem, tostarp Krievijas īstenoto karu Ukrainā, Krievijas ekonomiku, sociālajiem notikumiem un COVID-19 pandēmiju.

10. Kāds ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām?

Aptaujā noskaidrots, ka lielākā daļa jeb 63% jauniešu kā efektīvāko veidu uzsver faktu pārbaudes un informācijas avotu kritiska izvērtējumu. 21% iesaka pārtraukt Krievijas mediju izmantošanu kā pretlīdzekli, bet 9% uzskata, ka ar privāto kontaktu palīdzību būtu jāsniedz uzticama informācija. Tikai 4% iestājas par visu saišu saraušanu ar Krievijas sabiedrību kā līdzekli šī jautājuma risināšanai.

Igaunijas gadījuma analīze

No 2023. gada 1. oktobra līdz 30. oktobrim notika jauniešu aptauja “Baltijas jūras baseina valstu identitātes stiprināšana. Jauniešu sadarbības izveide”. Aptaujas izlase: 272 respondenti (studenti) no Igaunijas izglītības iestādes un studenti no dažādām Igaunijas universitātēm (BA, MA un PhD).

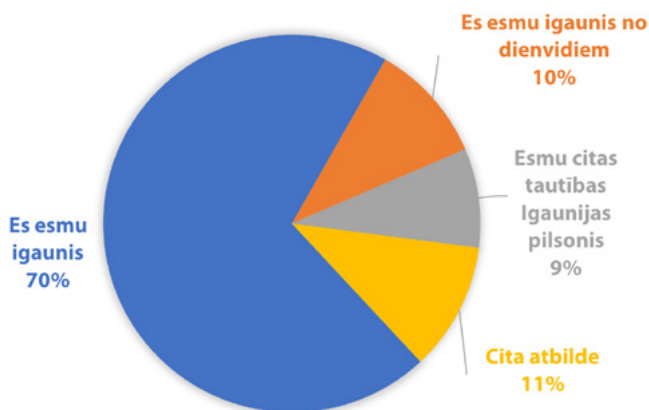
APTAUJAS DALĪBNIEKU SADALĪJUMS PĒC DZIMUMA: aptaujā piedalījās 52 vīrieši (31,9%) un 159 sievietes (68,1%). Respondentu vecums ir ap 17/18-30 gadu. Anketas izplatīšanas veidi: anketa tika publicēta elektroniskajā platformā: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe9nsTOsV8EeGo-ETUouXdMdi4SOh-IisO2MLkqAKYGFNwMc7g/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0&pli=1>

DZĪVESVIETA RESPONDENTU VIDŪ: Lielākā daļa respondentu (38,5%) norādīja, ka dzīvo pilsētā ar 50 līdz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, 21,5% respondentu norādīja, ka dzīvo pilsētā ar vairāk nekā 200 000 iedzīvotāju, 20,4% respondentu norādīja, ka dzīvo ciematā, 12,2% respondentu dzīvo pilsētā ar 10 līdz 50 tūkstošiem iedzīvotāju, 7,4% respondentu dzīvo pilsētās ar līdz 10 tūkstošiem iedzīvotāju.

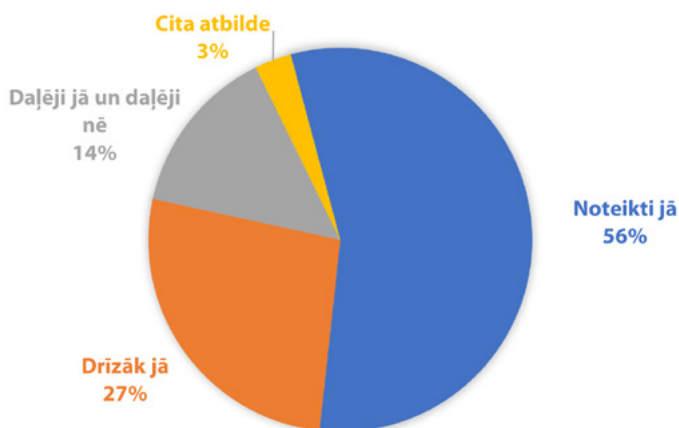
Atbildes (rezultāti)

1. Kā jūs raksturotu savu nacionālo/etnisko identitāti?

70,2% aptaujāto sevi identificēja kā igauņus, sīkāk neprecizējot. 10,3% sevi identificēja kā dienvidigauņus (lõuna-eestlane). 8,5% sevi identificēja kā citas tautības Igaunijas pilsoni. Tikai daži procenti aptaujāto sevi identificēja kā eiropiešus, kā ziemeļigauņus un kā igauņus no divām lielākajām salām (Sāremā un Hījumā). Tikai daži procenti aptaujāto sevi identificēja kā personas, kuru izcelsme ir Krievijā, bet kuras dzīvo Igaunijā.

2. Vai jūtaties saistīts ar savu dzīvesvietu?

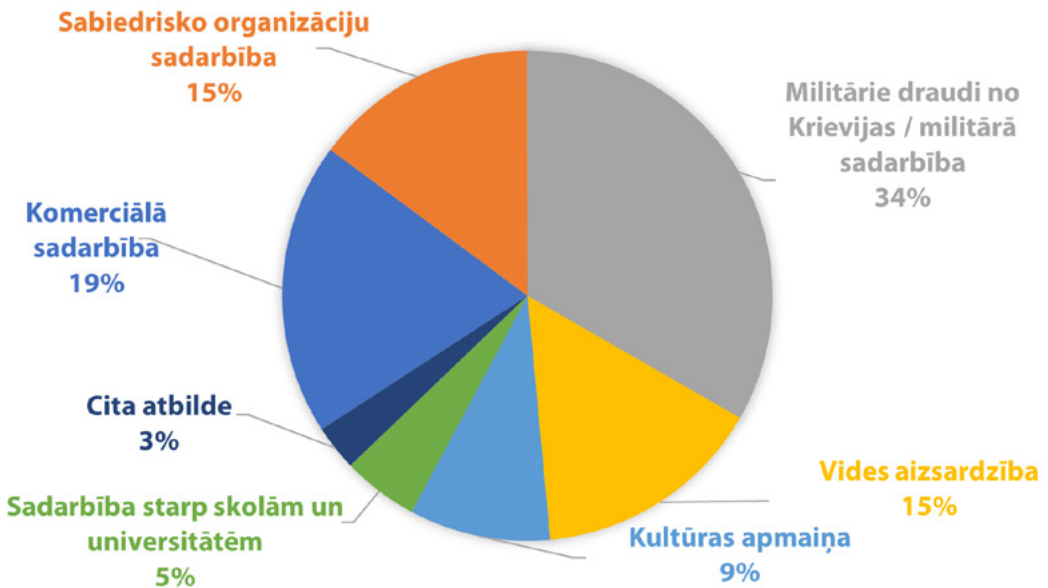
Lielākā daļa respondentu jūtas saistīti ar savu dzīvesvietu: 55,9% atbildēja „noteikti jā” un 26,7% „drīzāk jā”. Trešais lielākais respondentu skaits (14,3%) atbildēja „daļēji jā” un daļēji nē”. Pārējās atbildes (“drīzāk nē”; “noteikti nē”; “grūti pateikt”) ieguva tikai dažus procentus.

3. Kura sadarbības joma starp Baltijas jūras baseina valstīm jūsu viedoklī ir visnozīmīgākā?

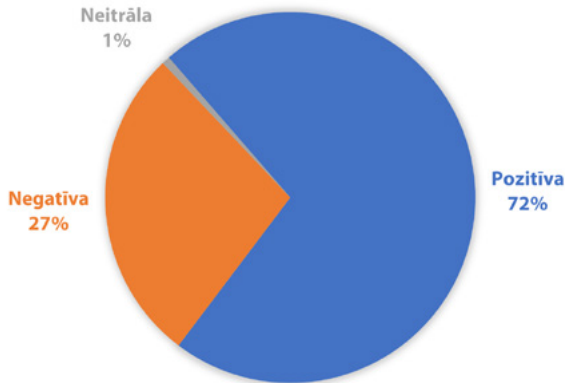
Visbiežāk nosauktās atbildes bija:

- draudi no Krievijas/karavīru sadarbība – 33.3%
- tirdzniecības sadarbība – 19.3%
- vides aizsardzība – 15.2%.

14,8% respondentu izvēlējās sadarbību starp sociālajām organizācijām un 9,3% – kultūras apmaiņu. Interesanti, ka citi jautājumi, piemēram, “sadarbība starp skolām un universitātēm” un “iekšējā drošība” saņēma mazāk atbilžu. Taču sadarbība starp skolām un universitātēm bija biežāk nosaukta atbilde, nekā iekšējā drošība.

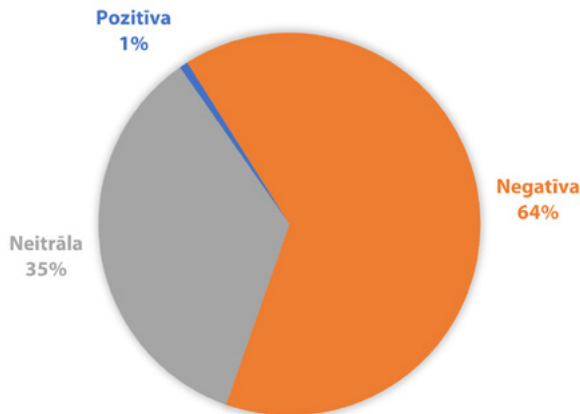

4. Kāda ir jūsu attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību)?

Lielākās daļas aptaujāto (71,7%) attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām ir pozitīva, 27,6% respondentu – neitrāla un tikai 0,7% respondentu – negatīva.

5. Kāda ir jūsu attieksme pret Krievijas sabiedrību?

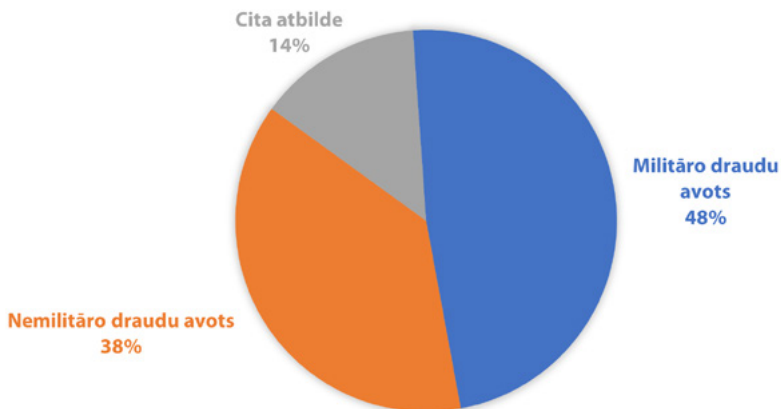

Vairākums (61,8%) atbildēja, ka viņu attieksme pret Krievijas sabiedrību ir negatīva, 33,5% -neitrāla un tikai 0,7% atbildēja, ka viņu attieksme pret Krievijas sabiedrību ir pozitīva.

6. Jūsprāt, kaimiņattiecības ar Krieviju ir galvenokārt:

Visbiežāk nosauktās atbildes bija:

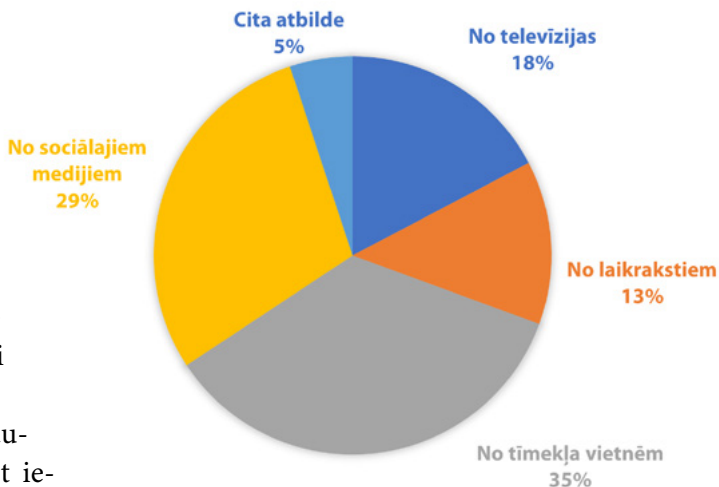
- 1) Krievija ir militāru draudu avots – 48,2%,
- 2) Krievija sniedz iespējas un draudus vienlaikus – 37,9%.

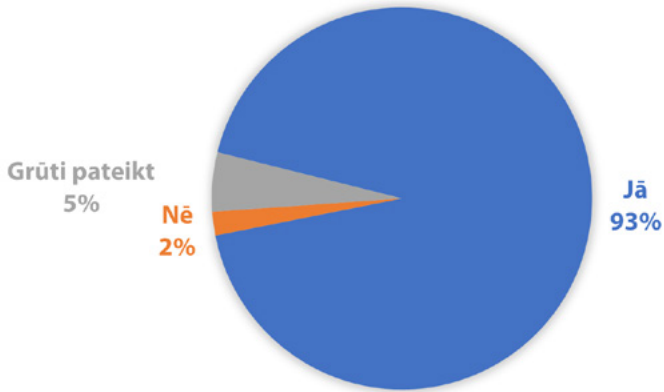
7. Kur jūs galvenokārt iegūstat informāciju par pašreizējiem sociālajiem un politiskajiem notikumiem?

Populārākā atbilde bija „tīmekļa vietnes” – 35,1% un sociālie tīkli – 29,2%. Tikai 17,3% aptaujāto informāciju iegūst no televīzijas, bet 13,3% - no laikrakstiem. Radio kā informācijas avotu izvēlējās tikai daži procenti aptaujāto.

Kā redzams no aptaujas, jaunieši galvenokārt iegūst informāciju no interneta (tīmekļa vietnēm un sociālajiem tīkliem) – 64,3%.

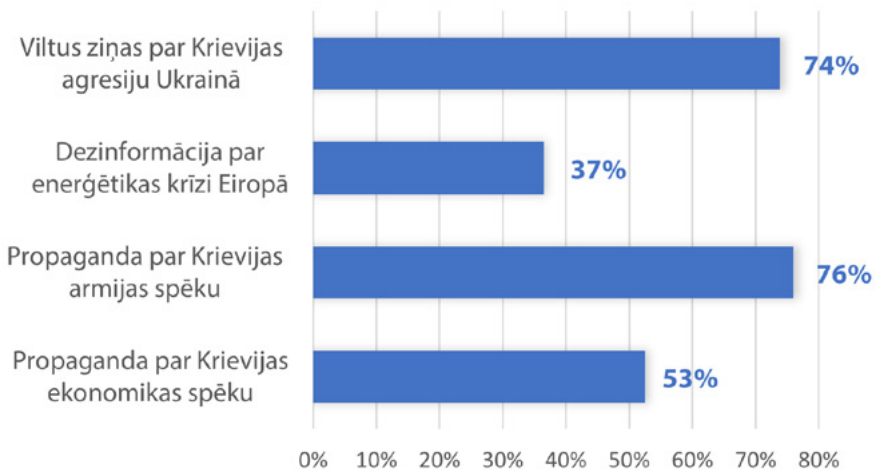

8. Vai jūs saskatāt viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē?

93% respondentu atbildēja apstiprinoši, ka viņi saskata viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienu pasaulē.

9. Ar kādiem Krievijas dezinformācijas un viltus ziņu piemēriem esat saskāries?

Visbiežāk pieminētās tēmas respondentu atbildēs:

- propaganda par Krievijas armijas varu – 76% aptaujāto uz to norādīja;

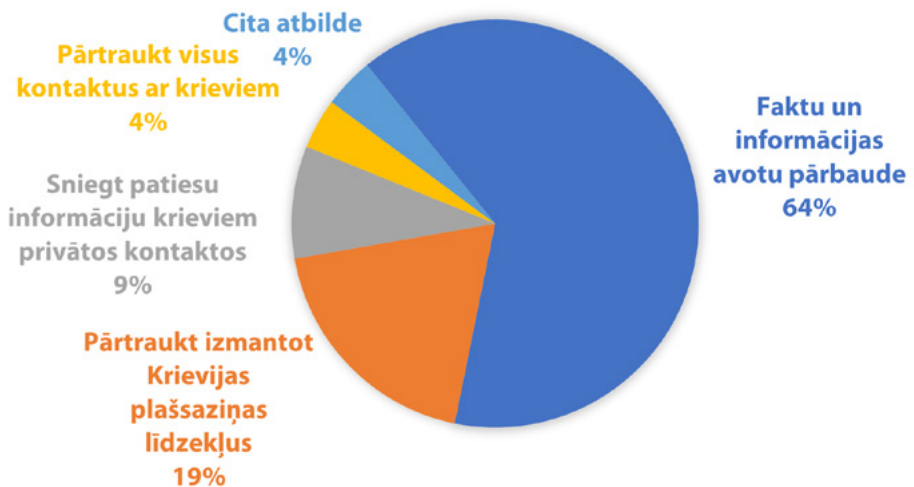
- viltus ziņas par Krievijas agresiju pret Ukrainu – 73,8% aptaujāto uz to norādīja;
- propaganda par Krievijas ekonomikas spēku – 52,5% aptaujāto uz to norādīja;
- dezinformācija par enerģētikas krīzi Eiropā – 36,5% aptaujāto uz to norādīja.

10. Kāds ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām?

Visbiežāk nosauktie veidi :

- faktu un informācijas avotu pārbaude – 63,9%;
- pārtraukt izmantot Krievijas medijus – 19%;
- krievu nodrošināšana ar patiesu informāciju privātos kontaktos – 8,9%;

Nojaukt visas saites ar krieviem popularitātes dēļ bija ceturtajā vietā, tomēr to izvēlējās tikai daži procenti atbilžu.

Provizorisko datu kopsavilkums

1. Kā jūs aprakstītu savu nacionālo/etnisko identitāti?

Lielākā daļa aptaujas respondentu galvenokārt jūtas piederīgi savai nacionālajai/valstiskajai identitātei. Visbiežāk aptaujātie sevi identificēja:

- es esmu polis – 57%;
- es esmu lietuvietis – 67%;
- es esmu latvietis – 72%;
- es esmu igauņis – 70,2%.

2. Vai jūtaties saistīts ar savu dzīvesvietu?

Visās valstīs – Polijā, Lietuvā, Latvijā, Igaunijā – aptaujātie jaunieši jūtas saistīti ar savu dzīvesvietu. Visbiežāk norādītās atbildes bija: “noteikti jā” un “drīzāk jā”.

3. Kura Baltijas jūras baseina valstu sadarbības joma, jūsuprāt, ir vissvarīgākā?

Polijas un Igaunijas respondentu atbildēs divas visbiežāk nosauktās sadarbības jomas bija: “draudi no Krievijas/militārā sadarbība” un “tirdzniecības sadarbība”. Divas visbiežāk nosauktās jomas Lietuvas un Latvijas respondentu atbildēs: “tirdzniecības sadarbība” un “vides aizsardzība”.

4. Kāda ir jūsu attieksme pret Baltijas jūras baseina valstu sabiedrībām (izņemot Krievijas sabiedrību)?

Visās valstīs lielākā daļas respondentu attieksme ir: “pozitīva”, tai seko “neitrāla” attieksmes izvēle.

5. Kāda ir jūsu attieksme pret Krievijas sabiedrību?

Polijā, Latvijā un Igaunijā attieksme ir: “negatīva”, bet Lietuvā: “neitrāla”.

6. Jūsuprāt, kaimiņattiecības ar Krieviju ir pirmām kārtām:

Visās valstīs respondenti visbiežāk minēja: „militāro draudu avots” un „iespējas un draudi vienlaikus”.

7. No kurienes jūs galvenokārt iegūstat informāciju par aktuālajiem sabiedriskajiem un politiskajiem notikumiem?

Polijā un Igaunijā visvairāk informāciju respondenti gūst no: “mājaslapām” un “sociālajiem medijiem”; Latvijā: no “sociālajiem medijiem” un “mājaslapām”, bet Lietuvā: no “sociālajiem medijiem” un “televīzijas”.

8. Vai pamanāt viltus ziņu un dezinformācijas draudus mūsdienā pasaulē?

Galvenā atbilde visās valstīs bija: “jā”.

9. Ar kādiem Krievijas dezinformācijas un viltus ziņu piemēriem esat saskāries?

Respondenti Polijā, Latvijā, Igaunijā norādīja, ka ir saskārušies ar: “propagandu par Krievijas armijas varu”, bet Lietuvā – ar “propagandu par Krievijas ekonomikas spēku”.

10. Kāds ir labākais veids, kā cīnīties pret Krievijas propagandu un viltus ziņām?

Visbiežāk izvēlēta atbilde visās valstīs bija: “faktu un informācijas avotu pārbaude”.

Rezultātu kopsavilkums

Kopumā pētījumā piedalījās 763 respondentu no četrām valstīm. Aptauja sniedz vērtīgu ieskatu jauniešu attieksmē un uztverē Polijā, Lietuvā, Latvijā, Igaunijā, atklājot viņu attieksmi pret identitāti, drošības sajūtu un mediju patēriņa paradumiem. Visa pētījuma gaitā tika nodrošināti ētiski apsvērumi un informētā piekrišana, lai atbalstītu pētniecības integritāti un cieņu pret dalībniekiem.

Rezumējot var teikt, ka lielākā daļa aptaujāto sevi identificē ar savu nāciju, jo izjūt spēcīgu saikni ar dzīvesvietu. Lielākā daļa respondentu uzskata, ka Baltijas valstu savstarpējai sadarbībai ir svarīga tirdzniecības sadarbība, vides aizsardzība un militāro draudu novēršana no Krievijas

puses. Šīs dažādās atbildes norāda, ka Baltijas jaunatne ir noskaņota starptautisko attiecību daudzšķautņainajam raksturam un saprot, ka bažas par drošību sniedzas tālāk par militāriem draudiem vien.

Aptauja parādīja arī Baltijas jauniešu attieksmi pret Krieviju un Krievijas sabiedrību. Jo īpaši lielākā daļa respondentu pauda pozitīvu attieksmi pret sabiedrībām Baltijas jūras valstīs. Taču, runājot par Krievijas sabiedrību, ievērojamam vairākumam respondentu bija negatīvs viedoklis. Šo kontrastējošo attieksmi pret Krievijas sabiedrību droši vien ietekmē Krievijas pilna mēroga karš Ukrainā, tās stratēģiskie vēstījumi un vēsturiskie faktori. Krievijas izplatītajos naratīvos kaimiņvalstis nereti attēlotas kā Rietumu marionetes vai kā naidīgas struktūras, veicinot aptaujā redzēto negatīvo uztveri.

Respondenti kaimiņattiecības ar Krieviju uztver pirmām kārtām kā militāru draudu avotu, bet pēc tam gan kā iespēju, gan draudu avotu. Tas neapšaubāmi skaidrojams ar to, ka pēdējos 20 gadus Putina Krievija īsteno agresīvu ārpolitiku, cita starpā uzbrūkot Gruzijai 2008. gadā, Ukrainai 2014. gadā un atkal 2022. gadā, kad Maskava sāka plaša mēroga karu.

Informācijas karadarbības laikmetā izšķiroša nozīme ir izpratnei, kur Baltijas jaunieši iegūst savas ziņas. Aptaujā noskaidrots, ka informāciju par sociālajiem un politiskajiem notikumiem viņi galvenokārt iegūst no mājaslapām un sociālajiem medijiem, uzsverot digitālās sfēras būtisko lomu sabiedrības uztveres veidošanā. Televīzija bija visplašāk izmantotais medijs tikai Lietuvā, bet avīzes un radio bija vismazāk izmantotie mediji visās valstīs. Turklāt aptaujā tika atklāts augsts informētības līmenis par viltus ziņu un dezinformācijas draudiem, un pārliecinošs respondentu skaits šos draudus atzina. Tas apliecina jauniešu modrību, saskaroties ar manipulācijām ar informāciju, un uzsver mediju pratības un kritiskās domāšanas nozīmi navigācijā mūsdienu informācijas plašumā.

Respondenti arī norādīja, ka redz viltus ziņu un dezinformācijas draudus un nereti sastopas ar Krievijas dezinformāciju un propagandu par Krievijas ekonomikas spēku, Krievijas armijas varu un Krievijas agresiju pret Ukrainu. Notiekošā Krievijas un Ukrainas kara laikā jaunieši aktīvi iesaistās diskusijās par Krievijas stratēģiskajiem naratīviem un ietekmes operācijām. Kopumā respondenti ir vienisprātis, ka svarīgākais līdzeklis cīņā ar dezinformāciju ir faktu un informācijas avotu pārbaude.

Šie atklājumi norāda, ka jaunieši aktīvi iesaistās uzticamas informācijas meklēšanā un apzinās nepieciešamību rūpīgi pārbaudīt satura uzticamību, atspoguļojot proaktīvu nostāju notiekošajā informācijas cīņā. Kopumā aptauja piedāvā momentuzņēmumu, kā jaunieši ir modri un pieskaņoti drošības bažām, uzņemoties iniciatīvu uzticamas informācijas meklēšanā digitālas maldinošas informācijas laikmetā.

Attiecībā par turpmākajām darbībām un stratēģijām, ir ieteiktas vairākas iniciatīvas, kuru pamatā ir apsekojuma rezultāti, tostarp kopienas veidošana, reģionālās identitātes veicināšana, informācijas pratības uzlabošana, dezinformācijas apkarošana un nepārtrauktu pētījumu veikšana. Izpratnei par šiem uzskatiem un reakcijām būs izšķiroša nozīme politikas veidotājiem un pētniekiem, jo ģeopolitiskā aina turpina attīstīties.

Baltijas jaunatne orientējas sarežģītā un dinamiskā vidē, demonstrējot modrību un dažādību savā identitātē, vienlaikus meklējot uzticamu informācijas avotu informācijas pārbagātības digitālajā laikmetā. Šā pētījuma turpināšanai ir ārkārtīgi liela nozīme, lai aptvertu reāllaika izmaiņas jaunatnes perspektīvās un informētu par politiku, kas risina Krievijas ietekmes operāciju radītās problēmas.

Potenciālie ieteikumi

Ir trīs ieteikumu jomas:

Izpratnes veicināšana: esošajiem draudiem informācijas un dezinformācijas jomā un citiem draudiem, kas rodas no tradicionālajiem un sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem, tostarp uzraugot un atklājot dezinformācijas incidentus, to avotus, metodes un to veikšanas veidus; identificēt un diagnosticēt mēģinājumus ietekmēt sociālo šķelšanos, vēlēšanu rezultātus un iespējas cīnīties pret propagandu un dezinformāciju; izpratnes veidošana par kopīgiem politiskiem, militāriem, ekonomiskiem un vides apdraudējumiem Baltijas valstīm.

Prasmju pilnveidošana: par sociālo noturību pret dezinformāciju, attīstot kompetences, kā atpazīt nepatiesu informāciju un atbilstoši reaģēt uz to. Ir būtiski izglītot jauniešus par to, kā atpazīt dezinformāciju un novērtēt tās ietekmi, stiprināt viņu noturību pret nepatiesu saturu un

veicināt nepieciešamību pārbaudīt zināšanu avotus un iegūt datus. Turklāt ir ieteicams vēl vairāk aktivizēt jauniešus, attīstīt viņu kompetenci, pienācīgi atzīstot un reaģējot uz nepatiesu informāciju, izstrādāt turpmākus risinājumus, kā stiprināt noturību pret nepatiesu saturu.

Sadarbība: kopīgi uzraugot informācijas vidi, identificēt draudus, kā arī jaunas iespējas. Turpināt veidot jauniešu starptautiskās partnerības un padziļināt sadarbību starp projekta partneriem (Polija-Lietuva-Latvija-Igaunija), līdz ar to stiprinot Baltijas valstu sadarbību. Uzsāktās darbības nodrošina iespēju visaptveroši un savstarpēji papildinoši ieviest efektīvus risinājumus jauniešu aktivizēšanai un līdzdalībai (piemēram, izveidot Baltijas jaunatnes organizācijas/asociācijas, kas risina iepriekš minētos jautājumus), kas ilgtermiņā kalpo Baltijas identitātes līdzradīšanai.

Centrālajām, reģionālajām un vietējām pašvaldībām Baltijas jūras valstīs būtu jāspēlē nozīmīga loma iepriekš minētajos jautājumos. Būtu ieteicams:

- mudināt neatkarīgu, profesionālu žurnālistiku/masu medijus, lai uzraudzītu dezinformāciju;
- atbalstīt pētījumu īstenošanu par viltus ziņām un dezinformāciju;
- sadarboties ar plašsaziņas līdzekļiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un faktu pārbaudītājiem cīņā pret viltus ziņām un dezinformāciju;
- veidot reģionālas un starptautiskas sadarbības platformas, lai cīnītos pret viltus ziņām un dezinformāciju.